

Aantal watervleermuizen groeit gestaag

KAD-Opleidingen start deze maand de eerste cursus Vleermuizen. Aan de orde komen onder andere zowel biologische, wettelijke als gezondheidsaspecten en veelvoorkomende soorten in Nederland. 'De watervleermuis behoort tot de enige inheemse vleermuisensoort, waarvan vaststaat dat deze sinds de Tweede Wereldoorlog beduidend in aantal is toegenomen,' vertelt vleermuisautoriteit en docent P. Lina.

Watervleermuis tijdens vlucht Foto Naturalis

GROTE VOETEN

'De watervleermuis *Myotis daubentonii* behoort met onder andere de dwergvleermuis en de grootoorvleermuis tot de kleine vleermuisensoorten. De watervleermuis heeft een lichaamslengte van ongeveer 4,5 cm, een vleugelspanwijdte van 25 cm en een gewicht van circa 9 gram. De kleur van de vacht is variabel, bruin op de rugzijde en grijsbruin aan de buitenkant. De watervleermuis heeft een min of meer bruin-roze snoet en betrekkelijk korte, donkergekleurde oren waarin het spitse oordekseel (tragus) ongeveer half zo lang is als het oor zelf. Hij heeft opvallend grote voeten die met tastharen bezet zijn. Als het dier verontrust wordt, vouwt het de oren naar achteren en opzij, min of meer zoals we dat van een boos paard gewend zijn.

FOERAGEREN

Watervleermuizen verlaten hun dagverblijf lang na zons- ondergang als het bijna geheel donker is. Ze begeven zich vaak via vaste vliegroutes naar jachtgebieden die enige kilometers verderop gelegen kunnen zijn. Deze jachtgebieden bestaan bijna altijd uit grote wateroppervlakten zoals meren, vaarten, kanalen en vijvers. Boven het wateroppervlak voeren ze een zeer karakteristieke jachtvlucht uit, waarbij ze rakelings over het water scheren. Hierbij worden insecten en andere kleine ongewervelde diertjes die in het water zijn gevallen, die zich juist boven of juist óp het wateroppervlak bevinden, met de achterpoten opgepakt. Begroeide wateroppervlakten met bijvoorbeeld waterlelies, gele plomp en kroos worden niet bejaagd. Terwijl ze vliegen over het water, drinken de dieren waar- bij ze het water met hun bek opscheppen.

VOORTPLANTING

Kraamkolonies hebben zelden meer dan 100 dieren, meestal ligt het aantal onder de 50 dieren. Deze kolonies zijn opgebouwd uit drachtige wijfjes of uit moeders met jongen. De jongen (1 per moeder) worden geboren in de 2e helft van juni tot in het begin van juli. In deze tijd leven de mannetjes elders in kleine (enkele tot zo'n 20 individuen) man- nenkolonies. De kraamkolonies worden in mei gevormd. Na de geboorte worden de jongen 4 tot 6 weken door de moeders verzorgd en gevoed. Daarna worden ze gespeend. Vaak blijven de jongen en moeders nog geruime tijd, soms zelfs tot in oktober, bij elkaar. De paring vindt plaats in de herfst of in de winter. Regelmatig worden watervleermui- zen paarsgewijs in winterslaap gevonden. De oudste gevon- den watervleermuis was 32 jaar, maar de gemiddelde levensduur zal niet veel hoger liggen dan 5 tot 6 jaar.

VERBLIJFPLAATSEN IN DE ZOMER

Zomerverblijfplaatsen worden in Nederland vaak gevon- den in holle bomen en soms ook in gebouwen. In het bui- tenland worden watervleermuizen regelmatig aangetrof- fen in vochtige onderaardse ruimten in de buurt van, of boven water zoals bruggen, tunnels, maar ook in grotten en kelders. In gebouwen delen zij de kraamkamer soms met andere soorten vleermuizen, zoals gewone dwerg- vleermuizen, franjestaarten, laatvliegers en grootoorvleer- muizen en in holle bomen soms met rosse vleermuizen. Zelden worden watervleermuizen in vogelnestkasten of vleermuisenkasten gevonden. Zomerkolonies in bomen verraden zich, evenals bij rosse vleermuizen, overdag vaak door luidruchtig gedrag en hard krassend gepiep.

VERBLIJFPLAATSEN IN DE WINTER

Watervleermuizen overwinteren altijd in koele, vochtige onderaardse ruimten zoals grotten, mergelgroeven, bun- kers en fortin. In deze winterkwartieren zijn ze vaak het meest talrijk van alle winterslapende soorten. In deze ruimten overwinteren ze doorgaans solitair, soms in paren of kleine groepjes, hoewel in Centraal-Europa winterkwar- tieren bekend zijn waar de soort in groepen van 100 of meer dieren zijn winterslaap houdt. Vaak hangen de die- ren vrij aan de wand of aan het plafond, soms zitten ze in diepe spleten weggekropen. Het opzoeken van watervleer- muizen in winterkwartieren is soms een moeilijk karwei. Het aantal getelde dieren is vaak aanzienlijk lager dan het werkelijk aanwezige aantal dieren. Eind oktober zoeken de eerste dieren hun winterverblijf op. Uit de toename van hun aantal tot eind januari blijkt dat ze ook in de periode november - januari nog kunnen verhuizen. Vaak zoeken ze in hun winterkwartier beschutte hangplaatsen op die zo gesitueerd zijn dat de omgevingstemperatuur niet te veel daalt en schommelt en ook niet te hoog wordt. Tegen het einde van de winter verzamelen de dieren zich meestal in de buurt van de ingang. Eind maart, begin april vertrekken ze weer vanuit hun onderaardse schuilplaatsen.

RABIËS

In enkele Europese landen, niet in Nederland, zijn enkele gevallen van rabiës bij de watervleermuis bekend. Omdat de watervleermuis in de zomermaanden meestal in holle bomen verblijft en overwintert in ruimten waar doorgaans weinig mensen komen, is de kans dat mensen in aanraking komen met een rabide watervleermuis erg gering. Mensen die vakmatig met vleermuizen in aanraking kunnen komen, dienen zich sowieso tegen rabiës te laten vaccineren'.